

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא

(א) ועי' מוס' ברכות לז. ד"ה ספיקין. (ב) סנהדרין ק"ה. (ג) זיל שקל טייעא. עיי' פ"ק. (ד) זיל עלייהו. ר"ש, ט"ז. (ה) זיל האדמה. (ו) [במדבר טז]. (ז) כ"ג: שאילתא. (ח) [ועי' מוס' פסחים קה. ד"ה ספיקין]. (ט) [ועי' מוס' ברכות יח. ד"ה למחר ומוס' פסחים מ. ועי' סה: זכנדא]. (י) ד"ה אכל.

לעזר רש"י

שיפני'ש [שורביני'ש]. שוכב על גבו.

מוסף רש"י

בלועי דקרה. מקום שמתגלגל לסם עתה קמ' (סנהדרין ק). בעא. נקב שמתו ילא עשן (ס"ח). ראשונה במיא. שרה אומה במים. לטון ממי דיה (ס"ח). אמר לי. הוא טייעא (ס"ח). ראמי הכי משה אמת כו'. שגסה כמה פטמי וראה שכל ל' יום עשן יואל שמש ושומע שאומין משה ותורמו אמת כו' (ס"ח).

מוסף תוספות

א. עיי' מה דתפס בלון אפיקוד. ב. כשלוש ביה אורח למת. מטילין ביה ציצית דאי לא רמינא דמי כליעא. כלומר איפטר ליה ממצות. רש"י ממות שס. ג. שאנו מראים עצמנו בפניהם מקימי מצות. מוס' מה סא: ד. ואינו דומה מצווה ונושה למי שאינו מוס' פסחים מ: מ. ה. הוא לא נהיה לובשים הלא לא קיימו כל התורה כולו. ש. [ו'אל"ף] לעג גדול היה שדומה כמו שהיו אומרים האיל ומת אין צורך עוד ציצית. מוס' ממות סא: ז. [ו'תחבשו החיים]. [ואם ישומו ציצית לכולן הוא יותר לעג לרש שבחיו קיים ובמותו יקיים. שס. ח. שאפי' במיתון הם משויגין מכל אדם. רש"י מה ע"ל. ט. ואפי' שהגמ' חולק שבחיו קיים ובמותו מניחין הגמ' שלנו ואנו עושין כספרים החיצונים וכו'. מוס' נסתת. י. ויש כאן בבירה. מוס' ע"ז סה:

וגנו אפרקיד. שהיו שוכבין צפנים להוצות כשתוי יין: אפרקיד. פניו למעלה. שיפני'ש בלע"ז: ועייל טייעא פוסי צירייה כו'. כלומר ראיתי טייעא שהיה מהלך תחת צרכי המת רוכב על הגמל ורומחו צידו ולא היה נוגע בו בצרכיה. וליכא לפרושי דגוזה הצרכים כשיעור שיכול טייעא ללכת תחת צרכי המת ורומחו צידו ולא היה נוגע בו דאי שיעורא קאמר ולא ממש חוזא מעשה הכי הו"ל למינא ועייל פרשא תותי צירייה כו' אי נמי ועייל גברא (ו): שקלי (ו) קרנא. כנף הטלית להביאו לפני חכמים ללמוד ממנו דין צליית אי כז"ש אי כז"ה כלקמן: ולא הוה מססגי לו. בהמות שהיינו רוכבין לא היו יכולין לילך: כל אבא חמרא. רבה בר בר חנה היינו רבי אבא בר (ה) חנה. וכמו כן רצינא כמו רב אבוינא: חמרא. כלומר שוטה כחמור: סיכסא. שוטה כדאמרין בחלק (סנהדרין דף ק:) עבדקין סיכסן: למאי הלכסא. פסקת ליה משום דבעית למיחא אי הלכא כז"ש דפליגי במסכת מנחות (דף מה:). דת"ר כמה חוטין הוא נותן ז"ש אומרים ארבעה וצית הלל אומרים שלשה וכמה תא משולשת כו': איבעי לך למימני חוטין וחוליות. מקמי דמיהדריה ותימי ותימא לן: חוליות. שלשה חוטין גדיל קרי חוליא במסכת מנחות [ל.ט.]: שגשעס. מן הגלות דכתיב קראי טובא צנציאים: והוא. רבה בר בר חנה סבר דלמא שבעתא דמבול (ט) דכתיב אשר נשבעתי מעבור מי נח וגו' (שפי' נח) אותה שבעה היה רוצה להפך ויחרוב את העולם במבול ולפיכך לא רצה להפך: ורנן. דקרו ליה סיכסא אמרי א"כ לא הוה ליה למינא או לוי לא אלא משום דכל כרמס לו כל [ושפי' סג:] ציוני. בקעים דכתיב ותבצע (ו) הארך אשר וגו' (במדבר טו): קוטרא. עשן: שקל גברא דעמרא. לקח גיזת מנר ושכאה במים: איחך איחורכי. הנהו גבאי אע"פ ששריין במים: איזי. הסכת ושמע: שמעי' דקאמרי. שהרי ירדו חיים שאולה: כל סלסין יומין. כל ראש חדש: כנשר בקלס. שמהפכין אותו כדי שתבצול: היכא דנשקי ארעא ורקייעא. מקום גבוה היה שם שנישקין יחד זה לזה והוא היינו סוף העולם דהא מהלך חמש מאות שנים הו' וא"י אמנעימו של עולם היא כדכתיב (יחזקאל לה) יושבי על טבור הארץ והיינו מקומו של רבה בר בר חנה: סילסא. סל לחס שלי: דהדר. חוזר כדאמרין בפסחים (דף נד:) לגלגל חוזר ומולות קבועים: אוסייה. נחיריו. ל"א מתרפי זימיה מיא והיינו נמי נחירי: מצרי דסורא. נהרות שנסורא: צריה קלה. מצריות קטנים שבים: לפומיה דלויסן.

וגנו אפרקיד. מהלך אר"ת דאפרקיד פניו למעלה ולא כמו שפירש ר"ח צנדה (דף יז. ושם ד"ה אפרקיד) וצרכות (דף יג.). פניו למטה דאם כן לא היה יכול טייעא לרכוב תותי צרכיה (ו): פסקי חדא קרנא דתב"תא. משמע הכא שיש צליית למתים ויש לדחות שהיו נכנסין מתיים בקבר כדאמר במדרש של ערב תשעה באב היו הולכין כשהן חיים לתוך קצריהם והיה בת קול יוצאת ואומרת להציא ראייה מפרק המכלת (מנחות דף מה:). דאמר שמואל כלי קופסא חייבין צליית ומודה שמואל בזון כשעשאן לכבודו פירוש לתכריסם והיה שעתא דהוי רמינן להו וכן יש במדרש למה נסמכה פרשת מקושש עבדת הכי למידע אי כבית שמאי אי כבית הלל איבעי לך למימני חוטין ולמימני חוליות א"ל תא אחוי לך (ו) הר סיני אולי חזאי דהדרא ליה עקרבא וקיימא כי חמרי חזורתי שמעתי בת קול שאומרת אוי לי שנשבעת ויעשיו שנשבעת מי (ו) מפר לי כי אתאי לקמיה דרבנן אמרו לי כל אבא חמרא כל בר בר חנה סיכסא היה לך לומר מופר לך (ו) והוא סבר דלמא שבעתא דמבול הוא ורבנן א"כ אוי לי למה א"ל תא אחוי לך בלועי דקרה חזאי תרי ביזעי והוה קא מפקי קוטרא שקל (ו) גבא דעמרא ואמשינה במיא ודעציתה בראשה דרומחא ועייליה התם וכו' אפיק הוה איחרך איחרוכי אמר לי אצית מאי שמעת ושמתיה דהוה אמרין משה ותורתו אמת והן בדאין אמר לי כל תלתין יומי מהדר להו גיהנם להכא כבשר בקלחת ואמרי הכי משה ותורתו אמת והן בדאין אמר לי תא אחוי לך היכא דנשקי ארעא ורקייעא אהרדי (ו) שקלתא לסילתאי אתנחתא בכוותא דרקייעא אדמוצלינא בעייתה ולא אשכחיתה אמינא ליה איכא גבאי הכא אמר לי האי גלגלא דרקייעא הוא דהדר נמר עד למחר (ו) הכא ומשכחת לה רבי יוחנן משתעי זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחוינן ההוא כוורא דאפקיה לרישיה מימא דרמיין עייניה כתרי סיהרי ונפויין מיא מתרתי (ו) זימיה כתרי מברי דסורא רב ספרא משתעי זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחוינן ההוא כוורא דאפקיה לרישיה מימא והוה ליה קרני וחוקק עליה: אנא בריה קלה שבים והוינא תלת מאה פרסי ואזילנא לפומא דלויסן אמר רב אשי ההוא עיזא דימא הוא דבחישא ואית לה קרני רבי יוחנן משתעי זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחוינן ההוא קרטליתא דהוה קא מקבעי בה אבנים טובות ומרגליות והדרי לה מיני דכוורי דמוקרי כרשא נחית בר

יסירו לו הציית צמותו נמצא שלעתיד יעמוד בלא צליית' והמדרש נמי אחי כשמואל והיה דלקמן יתה בת קול ואמרה דציתו דרבי חנינא בן דוסא עמידה למישדא בה תכלת לצידיקים לעמיד לנבא אחיא נמי כשמואל ועוד אומר ר"י דהכי פירשו דהיה שעתא דהוי רמינן להו היינו שמשמין צו צליית ומסלקים אותו מיד להוציא קיים שקיים צליית נמצא צליית ומי מסירין (ו): ועבשי' שנשבעת' מי מיפר ז"ל. ותימיה דלמאי אין הקדוש ברוך הוא מיפר בעצמו דהא מסקינן במסכת חגיגה (דף י.) דנדרים יש להן הפרה מדכתיב אשר נשבעתי באפי ודרשין באפי נשבעתי וחורני אלמא שהוא מיפר בעצמו ואהיה קשה דהיאך מיפר לעצמו והאמרין צפרק אלו נדרים (נדרים דף סא:) לא יחל דברו מיכן לחס שאין מיפר לעצמו והא היה קשה נדרים (שם דף נב.) גבי ההוא קנרף דשרא לנפשיה לא שרא לנפשיה ממש אלא כלומר אשכח פיתחא לנפשיה אבל רבנן שרו ליה: שמגיע

(א) נמי אחוי לך טורא דסיני אולי: (ב) שם מופר לך והוא כפר: (ג) שם ארעא ורקיע: (ד) אהלדו אזילי וחזאי דעבדי כוי ברי שקלתא לסיילתא: (ו) שם עד למחר כי השתא הכא: (ז) שם ממתי זימיה. י"ב ס"א אוסייה: (ח) רשב"ש ד"ה ועייל טייעא וכו' ועייל גברא ולא היה לו להיכיר הטייעא ס"ד: (י) ד"ה שקלי חדא קרנא: (יא) כל אבא וכו' היינו ר' אבא בר בר חנה. י"ב ע"י מוס' פ"ק דסנהדרין דף ה' ד"ה רבה: (ט) ד"ה והוא רבה וכו' דמנול קאמר דמי: (י) ד"ה היכא דנשקי: י"ג ונראה לתקן ע"פ דלוחא ד"ה גבוה מכל אריות וא"כ אפשר לומר אף דמשמים לאין מהלך מ"ק מ"מ אפשר לומר דה"י גבוה יותר מן ק"ה אף הוא מקום נמוך מהלך כמה מלכות שנים נבליטת נהביה ומא"י לנפשים אפשר שאינו גבוה רק מאה שנה או יותר כפי הליכות רבה והבר עמד בא"י מקום של רבה והיה יכול לילך להגיע לאותו [והשאר מקר:]

רבינו גרשום

פסקי. נקט: חדא קרנא דתב"תא. מן טלית שלהם שהיו שוכבין בהם: כל אבא חמרא. כלומר לרבה היו קרוין אבא וחמור. כעין שקרוין לרבינא אבינא: סיכסא. שוטה: למאי הלכסא. פסקת ליה אי למיחוי אי הלכת כבית שמאי דאמרי במס' מנחות (דף ט"ז) דת"ר כמה חוטין הוה נותן בית שמאי אומרים ארבע וכו' אומרים שלש. אמר רב הונא ארבע (ו) בתוך שלש ומשולשת ארבע ור' יהודה אומר שלש בתוך שלש ומשולשת שלש אמר רב פפא הלכתא ד' בתוך ג' ומשולשת ד' וכו'. למא [דן] למיעבד הכי איבעי לך למינא חוטין וחוליות כו': אוי לי שנשבעת. מן הגלות מי מפרי: והוא. רבה בר בר חנה סבר דלמא שבעתא דמבול קאמר ומש"ל לא הפר דשמא רוצה להחריב העולם במבול. ורבנן אמרי ליה א"כ אוי לי לא היה אמר אלא משום דבכל צרתה לו צר: איחורך. הגוה בבבא עמרא ע"ג דאמישינהו במיא משום דגיהנם מתהפך לשם: תא ואחוי לך היכא דנשקי ארעא ורקייעא. לאו משום דמיהו זה סוף העולם ממש משום דמהלך ת"ק שנה היו העולם אלא מקום הראה לו במדבר אחד ששם נושקין ומגלגל לגלגל ונושקין השמים והארץ יחד ולא מיהו זה סוף העולם אלא מקום שמקיף וסובב לשם: לסילתא. סל שלי: כתרי מברי דסורא. ב' נהרות: האית ליה קרנא פריזא דבחישא בהו. שחופרת בהן מים: קרטליתא. קופסא. נחית

(א) לפני שם היקרא ארבע בתוך ארבע ומשולשת ארבע